

EUS

30.08.2018
JULKINEN

Viite

Asia

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 7.-8.9.2018, Wien**Tiivistelmä**

Suomea kokouksissa edustaa valtiovarainministeri Petteri Orpo.

Nousevien korkotasojen vaikutus rahoitusvakauteen

Valtiovarainministereiden työistunto alkaa keskustelulla nousevien korkotasojen mahdollisista vaikutuksista rahoitusvakauteen. Poikkeuksellisen matalien korkojen ajanjakson arvioidaan lähestyvän loppuaan. Tulevan käänteen ajoittaminen ja suuruus Euroopassa ovat kuitenkin vaikeasti ennakoitavissa. Tämä kehitys on johtanut tietyissä maissa ja tietyillä sektoreilla Euroopassa velkatasojen nousuun. Suomi pitää tärkeänä, että talouden toimijat ovat tietoisia korkojen todennäköisestä noususta ja valmistautuvat siihen asianmukaisesti.

Kryptovarojen mahdollisuuksista ja riskeistä

Asiakohdassa on tarkoitus keskustella siitä, vastaako EU:n lainsäädäntö riittävällä tavalla kryptovarojen mahdollisiin riskeihin ja mitä säännöksiä tarvitaan alan mahdollisuuksien täysimääräiseen hyödyntämiseen sekä jakaa kokemuksia. Kryptovarioihin liittyvät riskit on tunnistettu erityisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa. Suomi kannattaa toimenpiteitä, jotka edistävät uusien toimijoiden pääsyä rahoitusmarkkinoille ja edistävät uusien innovatiivisten rahoituspalveluiden saatavuutta yrityksille ja kuluttajille. Samalla on kuitenkin huolehdittava erityisesti sijoittajansuojan ja tietosuojan riittävästä tasosta.

Esitykset talous- ja rahaliiton syventämiseksi

Lopuksi keskustellaan EU:n investointiohjelmasta (InvestEU), investointien vakautusjärjestelystä ja rakenneuudistusten tukiohjelmasta. Komissio antoi aiheista ehdotukset kesäkuussa osana monivuotista rahoituskehystä ja ne liittyvät talous- ja rahaliiton syventämiseen. Suomi kannattaa ajatusta EU:n rahoitusvälineiden yksinkertaistamisesta, mutta InvestEU-rahaston kokonaisvaikutuksia ja –riskejä on arvioitava tarkkaan. Sen sijaan investointien vakautusjärjestelyn osalta Suomi katsoo, ettei euroalueelle ole tarpeen perustaa uusia makrotaloudellisia vakautusjärjestelyitä suhdanteiden tasaamiseksi. Suomi voi tietyin ehdoin tukea monivuotisen rahoituskehysten ja EU-budjetin kehittämistä euroalue paremmin huomioiden. Rakenneuudistusten tukiohjelmaa koskevan ehdotuksen osalta Suomi korostaa koheesiopolitiikan mukaista tukea ja katsoo ehdotuksen sisältävän sekä oikeudellisia että toimivaltaan liittyviä ongelmia.

Digitaalisen talouden reilu verotus

Komissio on antanut 21.3.2018 paketin, joka sisältää direktiiviehdotukset digitaalisesta kiinteästä toimipaikasta sekä tiettyjen digitaalisten palvelujen verotuksesta. Keskustelussa keskitytään todennäköisesti jälkimmäiseen ehdotukseen, jonka myötä EU:ssa verotettaisiin isojen yritysten tiettyjä digitaalisia palveluita kolmen prosentin verokannalla liikevaihtoon perustuen. Suomi haluaa varmistaa, että myös digitaalisen talouden kohdalla yritystoiminnasta maksetaan veroa siellä, missä arvo syntyy. Myös aggressiivisen verosuunnittelun estäminen on tärkeää. Työtä tulee jatkaa globaalilla tasolla.

Muut asiat

Lounaalla ministerit keskustelevat Euroopan investointipankin saavutuksista ja tulevaisuuden haasteista.

Euroryhmä 7.9.

Euroryhmän alustavalla asialistalla on keskustelu Euroopan parlamentin ECON-valiokunnan puheenjohtajan kanssa, temaattinen keskustelu kasvusta ja työllisyydestä sekä keskustelu Portugalin kahdeksannesta ohjelman jälkeisestä seurantaraportista. Laajennetussa euroryhmän kokoonpanossa keskustellaan talous- ja rahaliiton syventämisestä, ml. yhteisen kriisintarkkailurahaston varautumisjärjestelystä.

Asialista:**I työistunto**

- Nousevien korkotasojen vaikutukset rahoitusvakauteen s. 4
- Kryptovarojen (crypto assets) taloudelliset mahdollisuudet ja riskit s. 7

II työistunto

- Monivuotiset rahoituskehys 2021-2027: Talous- ja rahaliiton syventäminen
 - a. Investointien rahoitus EU:ssa (InvestEU) s. 10
 - b. Rakenteellisten uudistusten vahvistaminen ja makrotaloudellinen vakautus s. 15
- Digitaalisen talouden reilu verotus s. 21

Kokouksen aikataulu**Perjantai 7.9.**

- 09:00–12.30 Euroryhmä s. 25
- 13:00–14.30 Työlounas
- 14:45–17.30 I työistunto

Lauantai 8.9.

- 09:30–13:00 II työistunto

Valtiovarainministeriö

PERUSMUISTIO

VM2018-00489

RMO Puumalainen Markku(VM)

24.08.2018
JULKINEN

Asia

**Epävirallinen valtiovarainministerien kokous 7.-8.9.2018, Wien;
I Työistunto:
Nousevien korkotasojen vaikutukset rahoitusvakauteen**

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 07.09.2018 - 08.09.2018

U/E/UTP-tunnus**Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Epävirallinen ECOFIN-neuvosto keskustelee nousevien korkojen mahdollisista vaikutuksista rahoitusvakauteen puheenjohtajan tausta-asiakirjan pohjalta. Kyseessä on epämuodollinen ajatustenvaihto temasta.

Suomen kanta

Suomella ei ole erityisiä kantoja asiaan, mutta pitää tärkeänä, että talouden toimijat ovat tietoisia korkojen todennäköisestä noususta ja valmistautuvat siihen asianmukaisesti. Suurimmat riskit rahoitusvakaudelle liittyvätkin jyrkkään ja äkilliseen korkojen nousuun, johon velkaantuneet talouden toimijat eivät ole riittävästi varautuneet ennalta. Ennakoidun ja maltillisen reaalisen korkotason nousun/normalisoitumisen, joka pohjautuu vahvistuneeseen talouskehitykseen, voi toisaalta arvioida olevan rahoitusvakauden kannalta myönteinen ilmiö. Yllätyksiä voi kuitenkin tulla.

Pääasiallinen sisältöTilannekatsaus

Euroopassa sekä lyhyet että pitkät korot ovat pysyneet hyvin matalina jo pitkään. Finanssikriisin aikana EKP laski politiikkakorkojaan nopeasti. Rahapoliittisten operaatioiden ohjauskorko on ollut nollassa maaliskuusta 2016 lähtien. Lyhyet (12 kk asti) markkinakorot ovat seuranneet perässä ja ovat liikkuneet nollan alapuolella noin kahden vuoden ajan. Myös muut keskuspankit EU:ssa ovat tukeneet talouskehitystä korkopolitiikallaan ja Ruotsin Riksbank asetti ohjauskorkonsa jopa negatiiviseksi keväällä 2015.

Taantumana heikentämät inflaatiopaineet sekä EKP:n keväällä 2015 aloittama valtionlainojen osto-ohjelma ovat puolestaan pitäneet euroalueen valtionlainojen pitkien korkojen tason hyvin maltillisena. Markkinoiden runsas likviditeetti on myös kaventanut eri sijoituskohteiden riskilisiä suhteissa valtionlainoihin.

Euroalueen valtioiden 10 vuoden lainojen korot ovat heilahdelleet mm. poliittisten tapahtumien seurauksena, mutta nousevaa trendiä ei ole nähtävissä yleisesti viitekorkona pidetyssä Saksan valtion korossa. EKP on ilmoittanut lopettavansa euroalueen

valtionlainojen netto-ostot kuluvan vuoden lopussa, mutta erääntyvät lainat rahoitetaan jatkossa uudelleen. Tällä voi myös osaltaan olla korkotasoa tukeva vaikutus.

Historiallisestikin poikkeuksellisen matalien korkojen ajanjakso lähestyy todennäköisesti loppuaan, joskin tulevan käänteen ajoittaminen ja suuruus Euroopassa ovat vaikeasti ennakoitavissa. Yhdysvalloissa keskuspankki on nostanut ohjauskorkoaan jo useamman kerran ja aloittanut arvopaperien osto-ohjelmansa purkamisen. Englannin keskuspankki on nostanut ohjauskorkoaan kaksi kertaa kuluneen vuoden aikana. EKP:n tämänhetkisten arvioiden ja rahapoliittisen viestinnän mukaan sen ohjauskorkoihin ei tulisi tarkistuksia ylöspäin ennen kesää 2019. Arvio ja politiikka voivat luonnollisesti muuttua, jos euroalueen reaalityökaloudellisessa kehityksessä tai näkymissä tapahtuu ennakoimattomia muutoksia. Reaalityökaloudellinen kehitys on euroalueella kohentunut ja kokonaistuotanto kasvanut jo lähes viisi vuotta. Pankkien taseet ovat vahvistuneet, työllisyys parantunut ja velkasuhteet hitaasti laskeneet. Keskimääräinen kehityskuva peittää alleen kuitenkin todennäköisesti ongelmia, joita on vaikea havaita ennen kuin ne nousevat esiin.

Nousevien korkojen vaikutukset rahoitusvakauteen

Korot voivat nousta koko korkokäyrän pituudelta tasaisesti tai siten, että korkokäyrän muoto muuttuu. Jos pitkät korot nousevat nopeammin kuin lyhyet, niin korkokäyrä jyrkkenee, millä on erilainen vaikutus talouden toimijoihin kuin korkojen tasaisella nousulla. Merkitystä vaikutusten kannalta on myös sillä, nousevatko korot äkillisesti vai ovatko talousyksiköt valmistautuneita muutokseen. Euroalueen eri jäsenvaltioiden välillä on myös vaihtelua korkosidonnaisuuden osalta. Esimerkiksi Suomessa asuntolainat ovat tyypillisesti sidottuja markkinakorkoihin, jotka ovat tietyllä viiveellä herkkiä EKP:n ohjauskorkojen muutoksille, mutta useassa muussa jäsenvaltiossa asuntolainojen korot ovat kiinteitä, jolloin rahapolitiikan muutosten vaikutusten välittyminen velallisille voi olla hitaampaa. Velallisen tulee itse hallita korkoriskinsä, jos velka on vaihtuvakorkoinen. Kiinteän koron velassa korkoriskin hallinta on velkojalla.

Pitkien korkojen nousu vaikuttaa velallisten velanhoitorasitteen nousun ohella pankkien ja muiden sijoittajien hallussa olevien velkakirjalainojen arvostustasoihin. Sijoittajat, joiden tulee arvostaa omistuksensa markkinahintaan, joutuvat kirjaamaan arvostustappiot taseisiinsa ja tuloslaskelmiinsa. Tämä vaikutus voi olla välittömämpi ja vaikutuksiltaan rahoitusvakauden kannalta lyhyellä aikavälillä merkittäväkin. Pidemmällä aikavälillä korkojen nousu voi johtaa kasvaneisiin ja tapauskohtaisesti kestäättömiin velanhoidon rasitteisiin yritys- tai kotitaloussektorissa, mikä hidastaisi talouden kasvua ja edelleen heikentäisi kykyä hoitaa velkoja.

Vähiten rahoitusvakauteen olisi todennäköisesti vaikutusta vaihtoehdolla, jossa reaalkorot nousevat maltillisesti ja ennakoitavasti koko korkokäyrän pituudelta. Sijoittajilla ja velallisilla olisi aikaa sopeutua muutokseen. Maltillisesti nouseva ja jyrkentyvä korkokäyrä parantaisi myös pankkien korkokatetta ja kannattavuutta. Toisessa ääripäässä on joko lyhyiden tai pitkien korkojen äkillinen nousu riskilisten kasvun seurauksena. Lyhyiden korkojen osalta tällainen ilmiö nähtiin v. 2008 syksyllä Lehmanin kriisin yhteydessä, jolloin EU:n rahoitusmarkkinoiden ns. jäädyttyä markkinakorkoihin tuli hyvin nopeasti 2-3 prosenttiyksikön riskilisiä, joka siirtyi huono-onnisille velallisille. Toisena esimerkkinä Euroalueen velkakriisin velloessa pahimmillaan v. 2011-2012 useiden jäsenvaltioiden pitkäaikaisten velkakirjojen korot syöksyivät hallitsemattomasti ylös ja aiheuttivat sijoittajille ml. pankit merkittäviä tappioita.

Pitkään jatkunut hyvin matalien korkojen jakso on johtanut tietyissä maissa ja tietyillä sektoreilla Euroopassa velkatasojen nousuun. Esimerkiksi Suomessa viranomaiset ovat olleet huolestuneita kotitalouksien velkaantumisesta. Vastaavaa ilmiötä on havaittu myös muissa pohjoismaissa. Reaalkorkotason nousu voi aiheuttaa ylivelkaantuneiden

talousyksiköiden kohdalla vaikeuksia suoriutua velvoitteistaan. Riskin suuruusluokkaa ja jakautumista on kuitenkin vaikea arvioida.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 4.9.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta ke 5.9.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Financial Stability Implications of Increasing Interest Rates, Presidency Issues Note and CEPS contribution (Daniel Gros)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/RMO, finanssineuvos Markku Puumalainen, p. 02955 20206,
etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2018/0337

Liitteet

Viite

Valtiovarainministeriö

PERUSMUISTIO

VM2018-00492

RMO Taipale Armi(VM)

27.08.2018
JULKINEN

Asia

**Epävirallinen valtiovarainministereiden kokous 7.-8.9.2018, Wien;
I työstunto: Kryptovarojen taloudelliset mahdollisuudet ja riskit**

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 07.09.2018 - 08.09.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto käsittelee epävirallisessa kokouksessaan kryptovarojen (*crypto assets*) taloudellisia mahdollisuuksia ja riskejä puheenjohtajavaltion toimittaman tausta-asiakirjan pohjalta.

Keskustelua on tarkoitus käydä siitä, vastaako EU:n lainsäädäntö riittävällä tavalla kryptovarojen mahdollisiin riskeihin, mitä säännöksiä tarvitaan alan mahdollisuuksien täysimääräiseen hyödyntämiseen ja minkälaisia lainsäädäntökokemuksia eri jäsenvaltioilla on kryptovarojen mahdollisuuksista ja riskeistä.

Suomen kanta

Suomi kannattaa toimenpiteitä, jotka edistävät uusien toimijoiden pääsyä rahoitusmarkkinoille ja edistävät uusien innovatiivisten rahoituspalveluiden saatavuutta yrityksille ja kuluttajille.

Samalla on kuitenkin huolehdittava erityisesti sijoittajansuojan ja tietosuojan riittävästä tasosta. Sääntelyn tulisi olla teknologianeutraalia.

Kryptovaroihin liittyvät riskit on tunnistettu erityisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa. EU:n tulisi pyrkiä edistämään yhtenäisiä lainsäädäntöratkaisuja maailmanlaajuisesti.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltion toimittamassa tausta-asiakirjassa arvioidaan kryptovaroihin (tai virtuaalivaluuttoihin) liittyviä sääntelykysymyksiä erityisesti niiden luomien mahdollisuuksien ja uhkien näkökulmasta.

Tausta-asiakirjassa nostetaan esille Euroopan komission Fintech-toimintasuunnitelma Euroopan rahoitusalan kilpailukyvyyn ja innovatiivisuuden parantamiseksi. Toimintasuunnitelmassa todetaan, että komissio aikoo edistää lohkoketjujen käyttöä unionissa (*EU Blockchain Initiative*), minkä yhteydessä ehdotettaneen eri toimenpiteitä

ja rahoitusta skaalautuvuuden, hallintotapojen ja yleisten standardien kehittämiseksi toimialalle sekä yhteentoimivuuden edistämiseksi.

Kryptovarojen mahdollisuutena esitetään teknologian hyödyntäminen rahoitusmarkkinoilla. Tavoitteena on laskea transaktioista aiheutuvia kustannuksia.

Kryptovaroihin liittyvistä haasteista mainitaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta ja veronkierto. Näihin liittyen komissio antoi 5 päivänä heinäkuuta 2016 ehdotuksen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan sääntelyn muuttamiseksi. Ehdotettu lainsäädäntökokonaisuus sisälsi ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 (neljäs rahanpesudirektiivi) ja direktiivin 2009/101/EY muuttamisesta. Direktiivi julkaistiin toukokuussa 2018 ja sitä koskevat kansalliset lainsäädäntömuutokset on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyn aikana.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään, että virtuaalivaluutan markkinapaikkojen, vaihtopalvelua tarjoajien ja lompakkopalvelun tarjoajien olisi rekisteröidyttävä Finanssivalvonnan ylläpitämään rekisteriin. Niihin sovellettaisiin muun muassa asiakasvarojen suojaamista ja asiakkaan tuntemis- ja tunnistamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä.

Komissio antoi samanaikaisesti myös ehdotuksen direktiivin 2011/16/EU muuttamista koskeväksi neuvoston direktiiviksi siltä osin kuin on kyse veroviranomaisten pääsystä rahanpesun torjuntaa koskeviin tietoihin (COM(2016) 452 final) ja tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle lisätoimenpiteistä avoimuuden lisäämiseksi ja verovilpin ja veron kiertämisen torjumiseksi (COM(2016) 451 final).

Tausta-asiakirjassa mainitaan kryptovaroihin liittyvänä riskinä lainsäädännöllinen luokittelu ja avoimuuden puute varojen liikkeeseenlaskijasta ja liiketoimintasuunnitelmista. Tämä liittyy erityisesti kryptovaroilla toteutettuihin liikkeeseenlaskuihin (Initial coin offering, ICO). Riskeinä mainitaan myös informaatioteknologiaan liittyvä uhka ja tietosuojaan liittyvät kysymykset. Väärän tiedon korjaaminen on lähestulkoon mahdotonta lohkoketjuteknologiaan pohjautuvassa ratkaisussa. Lisäksi lainsäädäntötarpeiden arvioissa tulisi ottaa huomioon mahdolliset riskit rahoitusvakaudelle.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 4.9.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.9.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2018/843 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta

Euroopan komission Fintech-toimintasuunnitelma Euroopan rahoitusalan kilpailukyvyyn ja innovatiivisuuden parantamiseksi, E 25/2018 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivin 2009/101/EY muuttamisesta, U 39/2018 vp

Asiakirjat

The Economic Potential and Risk of Crypto-Assets, Presidency issues note

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/ RMO lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö Armi Taipale, puh. 029 5530399, etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2018/0337

Liitteet**Viite**

Valtiovarainministeriö

PERUSMUISTIO

VM2018-00486

KVR Aaltonen Minna(VM)

22.08.2018

JULKINEN

Asia

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 7.-8.9.2018, Wien**II työstunto: Monivuotiset rahoituskehykset 2021-2027: Talous- ja rahaliiton syventäminen****a) Investointien rahoitus EU:ssa (InvestEU)**

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 07.09.2018 - 08.09.2018

U/E/UTP-tunnus

U 64/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ehdotus InvestEU-ohjelmaksi on osa pakettia, jonka komissio on tehnyt unionin monivuotiseksi rahoituskehyyksiksi vuosille 2021-2027. Sen alustava käsittely alkoi Itävallan puheenjohtajuuskaudella heinäkuussa 2018 neuvoston finanssineuvosten työryhmässä. Ehdotuksen yksityiskohtaisempaan käsittelyyn siirrytään syyskuussa 2018 ja puheenjohtajan tavoitteena on edistyä niissä ripeästi. Päätökset erityisesti rahoituksen mitoituksesta voidaan kuitenkin tehdä vasta, kun jäsenvaltioiden kesken saavutetaan sopu rahoituskehysten kokonaistasosta. Tavoitteena on, että rahoituskehysneuvottelut saataisiin päätökseen Romanian puheenjohtajuuskaudella keväällä 2019, mutta on mahdollista, että neuvottelut vaativat enemmän aikaa ja ratkaisut lykkäntyvät.

Suomen kanta

Valtioneuvosto pitää komission esitystä InvestEU-rahastoksi mielenkiintoisena ja lähtökohtaisesti kannatettavana. Uudenlainen rahoitusväline voisi mahdollistaa tehokkaan investointien tukemisen vähäisemmällä EU-rahoituksella, kun tuki olisi avustusmuotoisen rahoituksen sijaan laina- ja takausmuotoista. Valtioneuvosto pitää kannatettavana erityisesti ajatusta EU:n rahoitusvälineiden yksinkertaistamisesta sekä niiden hallinnon yhdenmukaistamisesta ja keventämisestä.

Valtioneuvosto katsoo, että InvestEU-ohjelmaa koskevissa neuvotteluissa tulisi kiinnittää erityistä huolta erilaisten vivutusinstrumenttien yhdistämisestä aiheutuvien kokonaisvaikutusten ja –riskien arvioimiseksi. Valtioneuvosto pitää lisäksi tärkeänä varmistaa, että kasvava rahoitusvälineiden käyttö ja niitä koskevan joustavuuden lisääminen eivät heikennä EU-varojen käytön ja hallinnoinnin läpinäkyvyyttä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoitusinstrumenttien käytön tulee perustua markkinoiden systemaattiseen analyysiin. Siltä osin kuin markkinapuutteita ilmenee, julkisen toiminnan ensisijaisena tavoitteena tulee olla yksityisen rahoituksen

aktivoiminen markkinapuutealueelle. Mikäli analyysien perusteella voidaan todeta, että investoinnit saavat markkinoilta rahoitusta eikä epätydyttävää investointitilannetta tai muuta markkinapuutetta voida uskottavasti osoittaa, varsinkaan suurten investointihankkeiden rahoitukseen ei julkista rahoitusta tulisi suunnata.

Instrumenttien tulee olla joustavia, mutta kuitenkin rajatun kokoisia ja määräaikaista. Instrumentteja suunniteltaessa tulisi tehdä huolellisia arvioita niiden vaikuttavuudesta ja vaikutuksista markkinoihin. Rahoitusinstrumenttien käytön tulisi olla mahdollisimman markkinaperustaista eikä niiden toimintaan tulisi liittää maa- tai aluekohtaisia kiintiöitä.

Julkisen rahoituksen kasvattamiseen liittyy riski markkinoiden vääristymisestä ja yksityisen rahoituksen syrjäyttämisestä. Tästä syystä valtioneuvosto painottaa sitä, että rahaston toiminnasta tulisi määräjain laatia riippumattomia arvioita vääristymien ja päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Valtioneuvoston mielestä Suomen näkökulmasta on tärkeää, että ohjelman hallintorakenteessa ja päätöksenteossa varmistettaisiin kaikkien jäsenvaltioiden tasavertaiset mahdollisuudet osallistua tehokkaasti päätöksentekoon. Epätervettä kilpailuasetelmaa EIP-ryhmän sekä muiden vastaavien kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden ja komission välillä tulee välttää.

Valtioneuvosto pitää huolestuttavana sitä, että esityksellä saatettaisiin luoda rinnakkainen organisaatio, jonka lisäarvo suhteessa EIP-ryhmän nykyiseen toimintaan ei olisi selkeä. Tämä ei olisi perusteltua tai kustannustehokasta, vaan olisi omiaan hämärtämään EU:n toimielinten ja toimijoiden vastuualueiden rajoja.

Komission ehdotuksen mukaiseen rahoituksen mitoitukseen otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvotteluiden kokonaisuutta.

Pääasiallinen sisältö

EU:n takauksilla InvestEU-ohjelmassa pyritään vahvistamaan unionin kilpailukykyä, (mukaan lukien innovaatiot ja digitalisaatio), talouden kestävä kehitystä ja kasvua sekä pääomamarkkinoiden ja sisämarkkinoiden yhdentymistä erityisesti monipuolistamalla rahoituksen saatavuutta sekä edistämällä kestävä kehitystä rahoitusmarkkinoilla.

Ehdotuksen tavoitteena on luoda monipuolinen ja joustava rahasto, joka saisi suuren osan hankkeiden rahoituksesta yksityiseltä sektorilta. Rahoitusinstrumenttien käyttöä perustellaan muun muassa niiden mahdollisuudella aktivoida mukaan yksityistä pääomaa ja siten vipuvaikutuksen avulla saada niukoilla julkisilla varoilla aikaan enemmän. Lainojen tullessa maksetuiksi takaisin ja takausten vapautuessa instrumenttien pääoma ja mahdollinen tuotto palautuvat takaisin uudelleen käytettäväksi, mikä lisää rahoituksen tehokkuutta.

Komission mukaan takuurahaston yhteensä 13,5 mrd. eurolla vuoden 2018 hinnoin (josta 12,6 mrd. euroa olisi EU-budjetista tulevia määrärahoja ja 0,9 mrd. euroa rahoitusvälineistä saatavia tuloja) aikaan saatava EU-budjetin kokonaistakaus InvestEU:n toimintaan nousisi kaikkiaan 38 mrd. euroon. Kokonaistakaus jyvitetään komission ehdotuksessa neljälle toiminta-alueelle seuraavasti: 11,25 mrd. euroa pk-yritysten tukemiseen, 4 mrd. euroa sosiaaliin investointeihin ja osaamiseen, 11,25 mrd. euroa tutkimukseen ja innovaatioihin ja 11,5 mrd. euroa kestäväan infrastruktuuriin. Aihealuekohtaista rahoituksen määrää ei ole lukittu, mikä lisää rahoituksen joustavuutta ja käyttömahdollisuuksia todellisen tarpeen mukaan.

Keskeinen ajatus ehdotuksessa on se, että jäsenvaltioilla olisi lisäksi mahdollisuus kanavoida osa koheesio politiikan varoistaan InvestEU-ohjelman talousarviotakuuseen. Komissio katsoo, että InvestEU-rahastoon kanavoituihin koheesiovaroihin saataisiin lisäpotkua EU:n takauksesta ja korkeasta luottoluokituksesta, mikä lisäisi mahdollisuuksia kansallisiin ja alueellisiin investointeihin. Jos jäsenvaltio päättäisi osoittaa osan koheesiovaroistaan InvestEU-rahastoon, varat korvamerkittäisiin sille. Tämän edistämiseksi InvestEU-kokonaisuuteen sisältyy erillinen asetusehdotus InvestEU-rahastoon kanavoitavien jäsenvaltioiden varojen valtioneuvoston yksinkertaistamiseksi. (KOM (2018) 398 lopullinen).

InvestEU-ohjelmalla olisi yksi yhtenäinen hallintorakenne, sääntely ja yhtenäiset raportointivaatimukset, kun nykyisin toimintaa säädellään instrumenttikohtaisilla asetuksilla. Rahastossa yhdistyvät nykyisten EU-ohjelmien suoraan hallinnoitavat rahoitusinstrumentit (merkittävimpinä tutkimus ja innovaatio-ohjelma Horizon 2020 sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä tukeva COSME) sekä nykyinen ESIR. Lukuisat EU:n nykyiset rahoitusvälineet ja niihin sovellettavat säännöt saataisiin keskitettyä, mikä vahvistaisi keskittymistä painopistealoihin ja niiden tavoitteisiin. Tärkeänä painopistealana komissio nimeää erityisesti Pariisin ilmastotavoitteiden saavuttamisen sekä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin yhteydessä annettujen sitoumusten noudattamisen.

Komissio haluaa, että Euroopan investointipankkiryhmä (jäljempänä ”EIP-ryhmä”) pysyisi sen tärkeimpänä rahoituskumppanina myös InvestEU-ohjelmassa, ottaen huomioon EIP-ryhmän aseman EU:n julkisena pankkina, sen kyky harjoittaa toimintaansa kaikissa jäsenvaltioissa ja sen kokemus ESIR-rahaston hallinnoinnista. Lisäksi komissio katsoo, että rahoituskumppaneiksi voi tietyin edellytyksin tulla jäsenvaltioiden kansallisia ja alueellisia kehityspankkeja ja muita rahoituslaitoksia, jotka voivat tarjota asiantuntemusta ja kokemusta.

Uudessa hallintorakenteessa komissio päättää rahoituskumppaneiden valinnasta. Jäsenmaat olisivat neuvoa-antavassa roolissa. Tässä neuvoa-antavassa komiteassa toimisivat puheenjohtajina komission ja Euroopan investointipankin edustajat. Rahoituskumppanit nimeäisivät edustajia projektiryhmään, joka toimii rahoitettavien hankkeiden laadunvalvojina, jonka jälkeen rahoitusehdotukset voidaan viedä investointikomiteaan, jossa tehdään rahoituspäätökset. Kullekin toiminta-alueelle perustetaan oma investointikomitea ja komissio valitsee niihin riippumattomia, alan parhaita asiantuntijoita. Lopulliset investointipäätökset tehdään rahoituskumppaneiden omissa toimielimissä.

Komission ehdotuksesta ei selkeästi ilmene sitä, että ehdotettu hallintorakenne vähentäisi jäsenvaltioiden vaikutusmahdollisuuksia päätöksenteossa. Verrattuna EIP-ryhmään etenkin pienten jäsenvaltioiden edustautuminen päätöksiä valmistelemissä ja ne hyväksyvissä elimissä olisi puutteellista. Ehdotuksesta ei myöskään käy ilmi, miten komissio kykenisi varmistamaan, että sillä on käytössään investointihankkeiden arviointiin ja suunnitteluun tarvittava riittävä asiantuntemus, vaan se toimisi pitkälti ulkopuolisen asiantuntemuksen varassa. Ehdotuksesta ei myöskään käy ilmi, miten uudessa hallintorakenteessa vältettäisiin päällekkäisyydet jo olemassa olevien rakenteiden kuten EIP-ryhmän kanssa.

EU:n rahoituksen tehtävänä on riskinjako yksityisten rahoittajien (pankit, pääomasijoittajat) kanssa ja siten yksityisen rahoituksen aktivoiminen mm. tavanomaista riskipitoisempiin rahoitushankkeisiin. EU:n rahoituksen tulee tapahtua mahdollisimman markkinaehtoisesti. Julkinen rahoitus on perusteltua vain niissä tilanteissa, joissa

markkinoiden toimimattomuus aiheuttaa pullonkauloja rahoituksen saatavuuteen tai investointitilannetta voidaan muulla tavoin pitää epäoptimaalisena. Julkisen rahoituksen tulisi lähtökohtaisesti aina olla väliaikainen ratkaisu.

InvestEU:n hallinnointia varten luotaisiin lisäksi Euroopan investointiohjelmaan kuuluvan investointineuvontakeskuksen mallin pohjalta uusi Euroopan investointineuvontakeskus (*Advisory Hub*), joka tarjoaisi mm. teknistä tukea ja apua hankkeiden valmisteluun. InvestEU:ssa jatkettaisiin myös nykyiseen Euroopan investointiohjelmaan kuuluvan (joskin hyvin hitaasti käyntiin lähteneet) Euroopan investointihankeportaalin toimintaa. Uudelleen nimettävä InvestEU-portaali yhdistäisi sijoittajat ja hankkeiden toteuttajat tarjoamalla helposti saatavilla olevan tietokannan.

Arvioinnin ja valvonnan osalta seurataan unionin rahoitukselle asetettuja sääntöjä (varainhoitoasetus) sekä määritellään indikaattorit, joihin evaluaatio perustuu. Samoin määritellään säännöt kolmansiin maihin suuntautuvalla rahoitukselle.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 173 artiklaan sekä 175 artiklan kolmanteen kohtaan. Siihen sovelletaan tavallista lainsäädäntöjärjestystä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa ehdotuksesta vastaavat budjettivaliokunta sekä talous- ja raha-asiat- valiokunta. Mietinnön laatijoiksi parlamentti on heinäkuussa 2018 nimennyt José Manuel Fernandesin (EPP) ja Roberto Gualtierin (S&D).

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 4.9.2018

Eduskuntakäsittely

SuV 5.9.2018

Asiaa koskeva valtioneuvoston kirjelmä on toimitettu eduskunnalle 13.7.2018. Eduskunta ei ole vielä ottanut siihen kantaa.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Komission ehdottama InvestEU-ohjelma perustuisi unionin asetukseen, joka on jäsenvaltioissa suoran sovellettavaa oikeutta. Se ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Asia ei kuulu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

InvestEU:a varten korvamerkittäisiin komission ehdotuksen mukaan kehyskaudella 2021-2027 EU-budjettirahoitusta 13,1 mrd. euroa (sitoumuksina, vuoden 2018 hinnoin). Tästä 12,6 mrd. euroa kohdennettaisiin varsinaiseen takuurahastoon ja noin 0,46 mrd. euroa investointineuvostokeskuksen toimintaan, investointihankeportaaliin ja niihin liittyviin muihin hallinnollisiin toimiin. Takuurahasto muodostettaisiin suorittamalla

siihen vuosittain maksuja unionin normaalin vuotuisen talousarviomenettelyn puitteissa. Suomen osuus takurahaston rahoituksesta on siten osa Suomen maksuja EU:n talousarvion rahoitukseen.

Rahoitusvälineisiin ja –takauksiin liittyy myös riskejä. EU-budjetin takaustoiminnan kasvu kasvattaa jäsenmaiden EU-vastuita takauksesta syntyvän ehdollisen vastuun kautta. Jo nykyisen ESIR-takauksen osalta on EU-budjetissa varauduttu enimmillään 9,1 mrd. euron tappioihin, kun takaustoiminnan kokonaismäärä on 26 mrd. euroa. Rahoitusvälineiden ja –takausten kokonaisvastuun tulee kuitenkin aina pysyä EU:n tuloille asetetun, jäsenmaiden yksimielisesti sopiman ylärajan puitteissa. Kasvava rahoitusvälineiden käyttö ja niitä koskevan joustavuuden lisääminen voivat myös heikentää EU-varojen käytön ja hallinnon läpinäkyvyyttä. Julkiseen rahoitukseen liittyy myös riski yksityisen rahoituksen syrjäyttämisestä ja markkinahäiriöiden aiheuttamisesta.

Suomi on tähän mennessä hyödyntänyt EU:n investointirahoitusta suhteellisen hyvin, vaikka ohjelmia ei ole Suomessa käytössä kuin muutama. Takaushjelmilla on tavoiteltu korkeamman riskiprofiilin, erityisesti innovatiivisten yritysten ja hankkeiden pääsyä rahoituksen pariin. EIP:n suoraa ESIR-rahoitusta on hyväksytty Suomeen 1,6 miljardia euroa yhteensä n. 30 hankkeeseen (tilanne 5/2018). Näistä suurin osa on suurempien yritysten hankkeita. Kaiken kaikkiaan ESIR-rahoituksen avulla käynnistettävien investointien arvoksi arvioidaan 6,2 mrd. euroa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvoston työryhmän alustavassa keskustelussa useat jäsenvaltiot ovat suhtautuneet myönteisesti komission tavoitteeseen yksinkertaistaa investointien tukemista. Samalla kuitenkin erityisesti komission ehdottamat muutokset suhteessa nykyiseen ESIR-hallintorakenteeseen sekä Euroopan investointipankin ja komission väliseen työnjakoon ovat herättäneet runsaasti kysymyksiä ja epäilyjä. Myös Euroopan investointipankki on suhtautuneet ehdotukseen alustavissa kannanotoissaan tältä osin kriittisesti.

Ehdotuksen yksityiskohtaisempi käsittely työryhmässä alkaa syyskuussa 2018.

Asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi InvestEU-ohjelman perustamisesta KOM(2018) 439 lopullinen

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, neuvotteleva virkamies Minna Aaltonen, p. +358 407798835
minna.aaltonen@vm.fi,

EUTORI-tunnus

EU/2018/1232

Liitteet

Viite

Valtiovarainministeriö

PERUSMUISTIO

VM2018-00488

KO Kostiainen Juho(VM),
Paavonen Marja(VM)

23.08.2018

JULKINEN

Asia

Epävirallinen valtiovarainministerien kokous 7.-8.9.2018, Wien;**II Työistunto: Monivuotiset rahoituskehykset 2021-2027: Talous- ja rahaliiton syventäminen
b) Rakenteellisten uudistusten vahvistaminen ja makrotaloudellinen vakautus**

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 07.09.2018 - 08.09.2018

U/E/UTP-tunnus**Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Uudistusten tukiohjelmaa on käsitelty EU:n talouspoliittisessa komiteassa 27.6.2018 ja 27.8.2018, käsittelyä jatketaan vielä komitean seuraavassa kokouksessa 13.9.2018, minkä jälkeen ehdotuksen on määrä edetä neuvoston työryhmän käsiteltäväksi.

Ehdotukset esiteltiin valtiovarainministereille heinäkuun Ecofin-neuvoston yhteydessä. Ecofin-neuvosto keskustelee esityksistä ensimmäisen kerran epävirallisessa kokouksessaan 8.9.2018 puheenjohtajan laatiman keskusteluasiakirjan pohjalta.

Ehdotuksista on laadittu U-kirjelmät, joita käsitellään valtioneuvoston yleisistunnossa 13.9.2018.

Suomen kanta

Valtioneuvoston varsinainen kanta komission ehdotuksiin vahvistetaan vielä erikseen asianomaisissa valtioneuvoston kirjelmissä 13.9.2018 ja saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi viipymättä. Tässä perusmuistiossa esitetyt kannat toimivat pohjana ministerikokouksen epävirallisissa keskusteluissa.

Uudistusten tukiohjelmaUudistusten toteuttamisen tukiväline

Valtioneuvosto katsoo, että koheesiopolitiikan tulee tukea EU:n jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia. Valtioneuvosto kannattaa ohjelmavarojen suuntaamista tavalla, joka edistää talouden rakenteiden tervettä sopeutumista. Valtioneuvosto tukee sellaisen ehdollisuuden vahvistamista, joka edistää Euroopan rakenne- ja investointirahastoista osarahoitettavien ohjelmien varojenkäytön vaikuttavuutta.

Valtioneuvosto pitää kuitenkin uudistusten toteuttamisen tukivälinettä koskevaa ehdotusta ongelmallisena sekä oikeusperustan että rakennepoliittisen toimivallanjaon näkökulmasta. Tukiväline

siirtäisi rakennepoliittisen päätöksenteon painopistettä budjetti- ja lainsäädäntövallan käyttäjiltä komissiolle tavalla, joka voisi vaarantaa demokraattisen vastuujärjestelmän.

Valtioneuvosto katsoo, että oikeusperustan riittävyttä ja toimivaltakysymyksiä tulisi arvioida osana jatkovalmisteluja. Uudistusten toimeenpanon tukivälinettä tulisi pyrkiä kehittämään suuntaan, joka liittyy selkeämmin koheesiopolitiikan tavoitteisiin ja perustuu koheesiota edistävästä uudistuksista jäsenvaltiolle tosiasiallisesti koituvien lyhyen aikavälin kustannusten osittaiseen korvaamiseen.

Teknisen tuen väline

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti EU:n teknisen tuen välineiden kehittämiseen. Tekninen tuki on oikein toteutettuna kustannustehokas tapa parantaa jäsenmaiden hallinnollista kapasiteettia ja siten edistää rakenneuudistusten suunnittelua ja toimeenpanoa jäsenmaissa. Ohjelman mitoituksessa tulee kuitenkin huomioida kokemukset sen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta.

Lähentymisväline

Valtioneuvosto katsoo, että lähentymisvälineeseen sisältyvään uudistusten rahalliseen tukeen liittyy samoja toimivaltaongelmia kuin uudistuksen toteuttamisen tukiohjelmaan. Valtioneuvosto ei myöskään pidä ilmeisenä, että euroalueen ulkopuolisille maille tarvitaan edellä esitetyn teknisen tuen välineen lisäksi erillinen väline.

Valtioneuvosto muodostaa lopullisen kantansa komission ehdotuksiin osana rahaliiton kehittämisen kokonaisuutta. Ehdotusten rahoituksen mitoittamiseen otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

Investointien vakautusjärjestely

Valtioneuvosto korostaa EMU:n kehitystyössä markkinakurin ja jäsenmaiden oman vastuun merkitystä. Valtioneuvosto katsoo, ettei euroalueelle ole tarpeen perustaa uusia makrotaloudellisia vakautusjärjestelyitä suhdanteiden tasaamiseksi. Tällaisia järjestelyitä ei voisi toteuttaa reilulta pohjalta, niiden tosiasiallinen hyöty olisi vaatimaton, ja vaarana olisi järjestelyiden muuttuminen pysyviksi tulonsiirroiksi jäsenmaiden välillä. Valtioneuvosto ei siten pidä tarpeellisena myöskään investointien vakautusjärjestelyn luomista.

Valtioneuvosto pitää ongelmallisena sekä investointien vakautusjärjestelyn ehdotettua oikeusperustaa, että järjestelyn toiminnan rahoittamista valtiosopimuksella unionin rahoituskehyksen ja omien varojen päätöksen ulkopuolelta. Unionin koheesiopolitiikan rahoittaminen tapauskohtaisesti valtiosopimuksella tai EVM:n kautta ei tarjoa jäsenvaltioiden budjettisuvereniteetille samanlaista turvaa kuin rahoittaminen EU:n budjetin vakiintuneiden menettelyiden kautta.

Osana EMU:n vakauden lisäämistä ja toiminnan parantamista Suomi voi tukea monivuotisen rahoituskehyksen ja EU-budjetin kehittämistä siten, että euroalueen mahdolliset erityistarpeet tulisivat aiempaa paremmin huomioiduiksi. Paremmin kohdistettu, jäsenmaiden lähentymistä edistävä ja määrältään maltillinen, sekä selkeästi rajattu rahoitus euroalueen erityistarpeisiin EU-budjetissa voi olla joissakin tilanteissa hyödyllistä. Tällaiset erityistarpeet voisivat koskea esimerkiksi kilpailukyvyyn ja rakenneuudistusten edistämistä, nuorisotyöttömyyden vähentämistä tai pankkiunionin varautumisjärjestelyä.

Valtioneuvosto muodostaa lopullisen kantansa komission ehdotukseen osana rahaliiton kehittämisen kokonaisuutta.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio antoi 31.5.2018 ehdotukset asetuksiksi uudistusten tukiohjelman ja Euroopan investointien vakautusjärjestelyn perustamisesta (COM (2018) 391 ja COM(2018) 387). Ehdotukset olivat osa vuoden 2020 jälkeistä EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevia ehdotuksia ja jatkoa komission 6.12.2017 antamalle tiedonannolle unionin uusista talousarviovälineistä. Uudet talousarviovälineet ovat osa aloitepakettia Euroopan talous- ja rahaliiton syventämiseksi.

Uudistusten tukiohjelma

Komissio ehdottaa uudistusten tukiohjelmaa osaksi EU-budjetin otsaketta 2, yhteenkuuluvuus ja arvot, johon sisällytettäisiin uusi alaotsake talous- ja rahaliitto. Uudistusten tukiohjelman ehdotettu suuruus on yhteissummaltaan € 22,18 miljardia (kaikki summat vuoden 2018 kiintein hinnoin) rahoituskehyskaudelle 2021–2027, ja se koostuu kolmesta eri elementistä, joiden ehdotettu rahoitus jakautuu seuraavasti;

- Uudistusten toteuttamisen tukiväline (€ 19,52 mrd), josta myönnetään taloudellista tukea jäsenvaltioille kannusteeksi eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä määriteltyjen rakenneuudistusten toteuttamiseen;
- Teknisen tuen väline (€ 0,75 mrd), jolla tarjotaan teknistä tukea jäsenvaltiolle rakenneuudistusten toteuttamiseksi; ja
- Lähentymisväline (€ 1,92 mrd), jolla annetaan taloudellista ja teknistä tukea euroalueen ulkopuolisille EU-maille rakenneuudistusten toteuttamiseksi yhteisvaluutan käyttöön ottamiseksi, josta
 - o Taloudellisen tuen osuus € 1,77 mrd ja
 - o Teknisen tuen osuus € 0,14 mrd.

Uudistusten tukiohjelmalla pyritään vahvistamaan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annettujen maakohtaisten suositusten toimeenpanoa tarjoamalla rahallisia kannusteita rakenneuudistusten toteuttamiseksi sekä lisäämällä resursseja rakenneuudistusten tekniseen apuun. Rakenneuudistuksilla tarkoitetaan pääasiassa työ- tai hyödykemarkkinoiden sääntelyyn, sosiaaliturvaan, hallintoon tai verotukseen liittyviä uudistuksia. Lisäksi euroalueen ulkopuolisille maille tarjotaan erillinen tuki maiden euroalueeseen liittymistä edistävien uudistusten läpiviemiseksi.

Tukiohjelman taustalla on huoli rakenneuudistusten hitaasta ja epätasaista etenemisestä jäsenmaissa, johon eurooppalainen ohjausjakso ei komission näkemyksen mukaan tällä hetkellä luo riittävästi kannustimia. Kansallisesti uudistusten läpivientiin voi liittyä lyhyen aikavälin negatiivisia taloudellisia, sosiaalisia ja poliittisia kustannuksia, kun taas hyödyt näkyvät pidemmällä aikavälillä.

Ehdotuksen mukaan jäsenmaat valitsevat uudistukset, joille ne hakevat rahallista tai teknistä tukea. Jäsenvaltio voisi myös päättää olla hakematta tukea, jolloin sille varattu osuus vapautuisi muiden jäsenvaltioiden käyttöön. Uudistusten edellytetään kytkeytyvän eurooppalaisessa ohjausjaksossa esille nousseisiin uudistustarpeisiin. Lähentymisvälineen yhteydessä uudistusten tulee edistää euron käyttöönottoa euroalueen ulkopuolisissa maissa. Komissio arvioisi tapauskohtaisesti sen, täyttävätkö jäsenvaltioiden esittämät uudistukset asetuksen tavoitteet, sekä määrittäisi niiden toteuttamisesta maksettavan tuen määrän. Komission tehtävänä olisi myös varmistaa, ettei uudistuksia peruta viiden vuoden sisällä tuen maksamisesta ja tarvittaessa periä maksettu tuki takaisin.

Investointien vakautusjärjestely

Komissio esittää 30 mrd. euron investointien vakautusjärjestelyn perustamista täydentämään jäsenmaiden kansallista finanssipolitiikkaa. Ehdotuksen tavoitteena on julkisten investointien tason turvaaminen jäsenmaassa, johon kohdistuu laaja epäsymmetrinen häiriö. Järjestelyn piiriin kuuluisivat euroalueeseen ja valuuttakurssimekanismi ERM II:en osallistuvat jäsenvaltiot. Esitetty järjestely on komission mukaan nähtävä ensiaskeleena prosessissa, joka tähtää ajan mittaan vapaaehtoisen vakuutusmekanismin perustamiseen makrotalouden vakauttamista varten.

Ehdotuksen mukaan vakautusjärjestelystä maksettavaan tukeen olisi oikeutettu maa, jonka työttömyys on korkea ja nousussa. Tuki olisi muodoltaan EU:n myöntämä laina, jonka Unioni rahoittaisi EU-budjetin takaamalla liikkeeseenlaskulla tai ottamalla lainaa rahoituslaitoksilta. Järjestelyyn kuuluisi myös korkotuki, joka rahoitettaisiin osallistuvilta jäsenmailta erillisen valtiosopimuksen nojalla (ts. EU-budjetin ulkopuolella) kerättävillä maksuilla. Maksujen koko riippuisi keskuspankeille kertyvästä rahoitustulosta, joka voi vuosittain vaihdella merkittävästikin. Maksut ohjattaisiin uuteen valtiosopimuksella perustettavaan vakautustukirahastoon, jonka tulot ohjattaisiin EU:n budjettiin korkotuen maksamista varten. Korkotuki kattaisi lähtökohtaisesti kaikki jäsenvaltioille lainoista aiheutuneet korkokustannukset. Esityksen osana on mainittu mahdollisuus kasvattaa järjestelyn kapasiteettia niin, että vakautustukirahastosta katettaisiin korkokustannuksia, jotka liittyvät Euroopan vakauserämekanismin (EVM) tai sen oikeudellisen seuraajan myöntämiin lainoihin julkisia investointeja varten.

Vakautusjärjestelystä tukea saavan jäsenvaltion on tehtävä lainan suuruinen tukikelpoinen julkinen investointi sinä vuonna, jona sille myönnetään vakautusjärjestelystä laina. Tukea ei kuitenkaan suoraan korvamerkitä investointeihin. Jos komissio katsoo, että ehtoa ei ole noudatettu, se voi vaatia ennenaikaista takaisinmaksua joko osittain tai kokonaan ja evätä jäsenmaalta korkotuen. Lainan saamisen ehtona olisi lisäksi unionin talous- ja finanssipolitiikan valvontakehyksen mukaisten päätösten ja suosittelujen noudattaminen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Uudistusten tukiohjelma

Ehdotuksella on kaksi oikeusperustaa, SEUT 175 artiklan 3 kohta sekä SEUT 197 artiklan 2 kohta. Koheesipolitiikkaan liittyvän SEUT 175 artiklan 3 kohdan mukaan voidaan ottaa käyttöön rakennerahastojen ulkopuolisia tarpeellisia erityistoimia. Hallinnolliseen yhteistyöhön liittyvän SEUT 197 artiklan 2 kohdan mukaan unioni voi tukea jäsenvaltioita parantamaan hallinnollista valmiutta unionin oikeuden täytäntöönpanossa. Molemmissa oikeusperustoissa viitataan tavallisen lainsäätämismenettelyn soveltamiseen. Niiden nojalla annettuja toimia sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto katsoo, että oikeusperustan valintaan liittyy periaatteellisia ja unionin tulevan kehityksen kannalta merkittäviäkin kysymyksiä. Ehdotus siirtäisi tosiasiallista päätöksentekovaltaa talous- ja rakennepolitiikan aloilla jäsenvaltiolta komissiolle tavalla, jonka yhdenmukaisuus SEUT 175 artiklan 3 kohdan tavoitteiden kanssa on kyseenalainen. Siten ehdotettua oikeusperustaa voidaan pitää ongelmallisena, ja sen riittävyttä tulee arvioida jatkovalmisteluissa. Jos uudistusten toteuttamisen tukivälinettä ja lähentymisvälineen rahoituksellista tukea koskevat ehdotukset halutaan antaa koheesipolitiikkaa koskevan oikeusperustan nojalla, niiden sisältöä tulisi muokata niin, että ehdotusten pääasialliset tavoitteet ja keinot liittyvät koheesipolitiikan tavoitteisiin.

Teknisen tuen välineen sekä lähentymisvälineen teknisen tuen elementin osalta oikeusperustaa voidaan pitää asianmukaisena.

Investointien vakautusjärjestely

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 175 artiklan 3 kohta, joka mahdollistaa rakennerahastojen ulkopuoliset erityistoimet taloudellisen, sosiaaliseen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi. Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät ehdotukset tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja niitä sovelletaan koko EU:n alueella.

Valtioneuvosto katsoo, että oikeusperustan valintaan ja toimen rahoitukseen sisältyy periaatteellisesti ja unionin tulevan kehityksen kannalta merkittäviäkin kysymyksiä. Ehdotus laajentaisi koheesiopolitiikkaa koskevan oikeusperustan tulkintaa tavalla, jonka asianmukaisuutta tulee jatkovalmistelussa arvioida huolellisesti. Toimen rahoituksen osalta valtioneuvosto katsoo, että unionin toiminta tulee rahoittaa unionin budjetista ja rahoituskehityksen puitteissa, eikä sen rinnalle tule luoda unionin oikeudellisen kehikon ulkopuolisia rahastoja.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 4.9.2018.

Eduskuntakäsittely

SuV 5.9.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 59 a §:n perusteella valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Uudistusten tukiohjelma

Tukiohjelman tavoitteena on edistää rakenneuudistusten toimeenpanoa ja siten vahvistaa maiden talouskasvua sekä maiden kykyä sopeutua talouden heilahteluihin. Tämän odotetaan tukevan koko EU:n taloudellista kestävyyttä. Uudistuksen vaikutukset riippuvat kuitenkin maiden valitsemista ja komission hyväksymistä uudistuksista sekä niiden toimeenpanosta.

Suomen olisi mahdollista saada uudistuksen toteuttamisen tukivälineestä tukea väestön suhteessa, joka vastaa 1,24% osuutta 19,52 miljardin euron budjetista eli kokonaistuen enimmäismäärä olisi näin 242 milj. euroa Teknisen tuen välineen varoja ei ole allokoitu maittain, vaan ne jaetaan tarpeen mukaan ottaen huomioon tukea hakevien ongelmien kiireellisyys, laajuus ja vakavuus. Lähentymisvälineestä tukea voivat hakea vain EMU:n ulkopuoliset EU-maat.

Suomi osallistuisi uudistusten tukiohjelman rahoitukseen yhtäläisesti osana EU-budjetin rahoitusta. Suomen maksuosuus EU-budjetin rahoituksesta asettunee tulevalla kaudella korkeammaksi kuin uudistusten tukivälineen väestöpainojen mukaan määräytyvä maksimaalinen tukiosuus (1,24 %). Uudistusten tukiohjelman perustaminen siten kasvattaisi Suomen nettomaksuosuutta, vaikka Suomi saisi täysimääräisesti sille allokoitun osan uudistusten tukivälineestä.

Investointien vakautusjärjestely

Vakautusjärjestelyn tavoitteena on mm. yhteenkuuluvuuden edistäminen, finanssipolitiikan myötäsyklisyyden vähentäminen, investointien tukeminen, finanssikriisin estäminen ja jäsenvaltioiden suhdannevaihteluiden synkronointi. Linkki aitoon investointien tukemiseen on kuitenkin heikko, sillä tukea ei ole korvamerkitty investointimenoihin ja tuen ehtona olevasta julkisten investointien tasosta voidaan joustaa. Vakautusjärjestelyn makrotaloutta vakauttavaa vaikutusta rajoittaa puolestaan järjestelyn pienen koon lisäksi se, että tuki myönnetään lainana.

Komission vaikutusarvion mukaan ehdotetusta vakautusjärjestelystä yksittäiselle maalle annettu laina olisi ollut ajanjaksolla 1985-2017 korkeimmillaan noin 0,4 % suhteessa jäsenvaltion BKT:hen. Suomi olisi ollut tuolla ajanjaksolla oikeutettu lainaan vain 1990-luvun alkuvuosien syvässä lamassa.

Liikkeelle lasketut velkakirjat, joilla rahoitetaan järjestelystä tehty antolainaus, muodostavat EU:n talousarviolle ehdollisen vastuun. Mikäli tuen saanut jäsenvaltio laiminlyö vakautusjärjestelystä myönnetyn lainan takaisinmaksun, velkakirjat tulevat maksettavaksi EU:n talousarviosta ja siten viime kädessä kaikkien jäsenmaiden vastuulle. Vaikka jäsenmaat ovat tähän asti kunnioittaneet sitoumuksiaan EU:lle, lainaan liittyy aina takaisinmaksuriski.

Vakautusjärjestelyyn liittyvä korkotuki rahoitetaan vakautustukirahastosta, johon jäsenvaltiot suorittavat vuotuiset rahoitusosuutensa. Rahoitusosuuden määrä perustuu euroalueen kunkin kansallisen keskuspankin osuuteen eurojärjestelmän rahoitustulosta. Vuotuisen vakautustukirahastosta myönnetyn korkotuen määrä voisi komission vaikutusarvion mukaan olla yhteensä maksimissaan 0,6-2,0 mrd. euroa vuosittain. Arvioon liittyy huomattavaa epävarmuutta, sillä korkotuen määrä riippuu vakautustukijärjestelyn lainanannon määrästä ja lainaehtoista.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uudistusten tukiohjelman perustamisesta COM(2018) 391

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan investointien vakautusjärjestelyn perustamisesta COM(2018) 387.

Presidency issues note: Deepening EMU: Strengthening Structural Reforms and Macroeconomic Stabilisation

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM, alivaltiosihteeri Tuomas Saarenheimo, p. 02955 30350

VM/KO, finanssineuvos Marja Paavonen, p. 02955 30187

VM/KO, neuvotteleva virkamies Juho Kostiainen, p. 02955 30178

etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2018/1174, EU/2018/1171

Liitteet**Viite****Valtiovarainministeriö**

PERUSMUISTIO

VM2018-00491

VO Skyttä Maija(VM)

27.08.2018
JULKINEN

Asia

**Epävirallinen valtiovarainministerien kokous 7.-8.9.2018, Wien;
II Työistunto: Digitaalisen talouden reilu verotus**

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerikokous 07.09.2018 - 08.09.2018

U/E/UTP-tunnus

U 22/2018 vp, U 21/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Digitaalisen talouden verotuskysymyksiä on käsitelty sekä globaalilla tasolla Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) että Euroopan unionissa (EU). Komissio on antanut 21.3.2018 digitaalisen talouden verotusta koskevan paketin. Se sisältää muun muassa kaksi direktiiviehdotusta.

Epävirallisessa Ecofin-neuvostossa on tarkoituksena käydä keskustelua digitaalisen talouden verotuskysymyksistä.

Todennäköisesti keskustelussa keskitytään tiettyjen digitaalisten palvelujen verotusta koskevaan direktiiviehdotukseen. Itävallan tavoitteena on edetä ehdotuksen kanssa nopeasti.

Digitaalisen talouden verotus on ollut esillä syksyllä 2017 ja keväällä 2018 Ecofin-neuvostossa ja päämiestasolla.

Suomen kanta

Pidämme aihetta merkittävänä ja ajankohtaisena. On tärkeää varmistaa, että myös digitaalisen talouden kohdalla yritystoiminnasta maksetaan veroa siellä, missä arvo syntyy. Myös aggressiivisen verosuunnittelun estäminen on tärkeää.

Työtä tulee jatkaa globaalilla tasolla, jotta digitaalisen talouden verotuskysymyksiin saavutettaisiin yhtenäinen ratkaisu. Komission ehdotuksia arvioitaessa tulisi ottaa huomioon EU:n kilpailukyvyyn turvaaminen. Sisämarkkinoiden toimivuuden turvaaminen on myös tärkeää.

Asiaa arvioitaessa tulee ottaa huomioon ehdotusten vaikutus Suomen verotuottoihin ja kilpailukykyyn kansainvälisillä markkinoilla.

Asiaa arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että digitaalista liiketoimintaa harjoittavia voi olla vaikeaa erottaa perinteisempää liiketoimintaa harjoittavista toimijoista. Lisäksi on epäselvää, mikä on verotuksessa kuluttajan luovuttaman tiedon tai tämän luoman sisällön merkitys yrityksen arvonluonnin kannalta ja kuinka suuri mahdollinen merkitys on. Tätä asiaa on arvioitava tarkkaan.

Kansainvälisen tason tarkastelun perusteella käy ilmi, että veropohjan rapautumisen estämiseksi on jo tehty toimenpiteitä ja valtioiden verosäännöksiä on jo muutettu. Olisi tärkeä arvioida, miten jo tehdyt toimet vaikuttavat digitaalisten toimijoiden veronmaksun määrään.

Pääasiallinen sisältö

Tausta

Digitaalisen talouden verotuskysymyksiä on käsitelty sekä globaalilla tasolla Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD) että Euroopan unionissa (EU).

Komissio on antanut 21.3.2018 digiveropaketin, joka sisältää muun muassa kaksi direktiiviehdotusta:

- 1) tiettyjen digitaalisten palvelujen verotusta koskeva direktiiviehdotus
 - Itävallan tavoitteena on edetä ehdotuksen kanssa nopeasti.
 - Todennäköisesti syyskuun epävirallisessa Ecofin-neuvostossa keskitytään tähän ehdotukseen.
- 2) digitaalista kiinteää toimipaikkaa koskeva direktiiviehdotus
 - Itävalta on kertonut haluavansa keskustella asiasta puheenjohtajakaudellaan. Ensisijaisesti tavoitteena on löytää globaali ratkaisu.

Tiettyjen digitaalisten palvelujen verotusta koskevassa direktiiviehdotuksessa komissio esittää, että EU:ssa otettaisiin käyttöön isoja yrityksiä koskeva tiettyjen digitaalisten palvelujen vero. Vero kohdistuisi EU-yritysten lisäksi kolmansien valtioiden yrityksiin. Digitaalisia mainospalveluja, monen käyttäjän välisen digitaalisen alustan käyttöön tarjoamista ja datan siirtoa verotettaisiin kolmen prosentin liikevaihtoon perustuvalla verokannalla. Verotusoikeus syntyisi käyttäjän sijaintivaltioon. Vero on tarkoitettu väliaikaiseksi ratkaisuksi. Komission mukaan ehdotus kasvattaisi jonkin verran kaikkien jäsenvaltioiden verotuloja. Komission mukaan direktiivillä on tarkoitus estää, etteivät jäsenvaltiot ottaisi käyttöön yksipuolisia toimia, jollaisia on jo käytössä tai suunniteltu kymmenessä jäsenvaltiossa.

Digitaalista kiinteää toimipaikkaa koskevassa direktiiviehdotuksessa komissio esittää niin sanotun kiinteän toimipaikan määritelmän laajentamista. Kiinteä toimipaikka toisessa valtiossa synnyttää tässä toisessa valtiossa verotusoikeuden ja vastaavasti yrityksen asuinvaltion pitää luopua verotusoikeudestaan. Ehdotuksen johdosta verotusoikeutta syntyisi entistä useammin valtioon, jossa yrityksellä on käyttäjiä. Nykyisten säännösten perusteella kiinteä toimipaikka syntyy tavallisesti fyysisen läsnäolon perusteella. Komission direktiiviehdotuksen mukaan digitaalinen kiinteä toimipaikka voisi syntyä ilman fyysistä läsnäoloa valtioon, josta yhteisö on saanut merkittävän määrän tuloja digitaalisista palveluista tai jossa yhteisön digitaalisilla palveluilla on ollut merkittävä määrä käyttäjiä. Direktiiviehdotuksessa esitetty

digitaalista kiinteää toimipaikkaa koskeva sääntely on tarkoitus sisällyttää direktiiviehdotukseen yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (CCCTB).

Työ OECD:ssä

Digitaalisen talouden verotuskysymyksiä on käsitelty OECD:ssä usean vuoden ajan. Aiheesta annettiin väliraportti G20-valtioiden ministereille maaliskuussa 2018 ja OECD:n loppuraportin on tarkoitus valmistua vuoden 2020 aikana.

Väliraportissa ei suositella lyhyen aikavälin toimia, koska kyse on valtioiden sisäisistä yksipuolisista toimista, jotka voivat johtaa esimerkiksi moninkertaiseen verotukseen.

OECD:ssä on esitetty erilaisia näkemyksiä siitä, miten digitaalisen talouden verohaasteisiin tulisi vastata. Osa valtioista katsoo, että kansainvälisiä verosääntöjä tulisi muuttaa digitaalisen talouden osalta, jotta esimerkiksi datan ja käyttäjän luoma arvo voitaisiin ottaa huomioon. Osan näkemyksen mukaan digitalisaatio ja globalisaatio luovat haasteita kansainväliselle verojärjestelmälle kokonaisuudessaan. Osa valtioista katsoo, että BEPS-toimenpiteet ovat jo vastanneet myös digitaalisen talouden verohaasteisiin ja toimien vaikutusta tulee arvioida.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Direktiiviehdotus digitaalisesta kiinteästä toimipaikasta perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 115 artiklaan ja direktiiviehdotus tiettyjen digitaalisten palvelujen verotuksesta perustuu SEUT:n 113 artiklaan. Ehdotusten hyväksyminen edellyttää kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisyyttä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Käsittely Euroopan parlamentin talous- ja rahavaliokunnassa on kesken.

Kansallinen valmistelu

U-kirjelmät U 21/2018 vp ja U 22/2018 vp
EU-ministerivaliokunta 4.9.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.9.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Digitaalista kiinteää toimipaikkaa koskeva direktiiviehdotus:
Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 5 kohdan mukaan Ahvenanmaalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat kunnalle tulevaa veroa. Ahvenanmaalle rekisteröidyt yhteisöt maksavat valtakunnalle yhteisöveron valtionosuuden, mutta kuntien osuuden suuruudesta säättää maakuntapäivät. Koska direktiiviehdotus koskee tulojen verotusoikeuden jakamista jäsenvaltioiden kesken eikä sisällä verokantoja koskevia säännöksiä, ehdotuksella ei olisi välitöntä vaikutusta Ahvenanmaan asemaan. Verotusoikeuden jakamista koskevilla säännöksillä saattaisi kuitenkin olla vaikutusta Ahvenanmaan verotuottoihin.

Tiettyjen digitaalisten palvelujen verotusta koskeva direktiiviehdotus:
Asia ei kuulu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Lainsäädäntöön kohdistuvia vaikutuksia on kuvattu eduskunnalle annetuissa U-kirjelmissä.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotuksilla on toteutuessaan taloudellisia vaikutuksia.

Digitaalisen kiinteän toimipaikan direktiiviehdotuksella jaettaisiin verotuloja jäsenvaltioiden välillä uudella tavalla painottaen käyttäjien määrää. Direktiiviehdotuksen arvioitaisiin alentavan Suomen verotulojen määrää.

Tiettyjen digitaalisten palvelujen verotusta koskevalla direktiiviehdotuksella suurilta digitaalisen talouden toimijoilta perittäisiin kolmen prosentin vero tietyistä digitaalisista palveluista saadusta bruttotulosta. Direktiiviehdotuksen arvioitaisiin lisäävän Suomen verotuloja vain vähän.

Taloudellisia vaikutuksia on kuvattu eduskunnalle annetuissa U-kirjelmissä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ehdotus neuvoston direktiiviksi koskien merkittävän digitaalisen läsnäolon yhteisöverotusta koskevien sääntöjen vahvistamisesta COM(2018) 147 final

Ehdotus neuvoston direktiiviksi tiettyjen digitaalisten palvelujen tarjoamisesta saatavista tuloista kannettavaa digitaalisten palvelujen veroa koskevasta yhteisestä järjestelmästä COM(2018) 148 final

Komission suositus merkittävän digitaalisen läsnäolon yhteisöverotuksesta C(2018) 1650 final

Komission tiedonanto parlamentille ja neuvostolle koskien aikaa perustaa moderni, oikeudenmukainen ja tehokas verotusstandardi digitaaliselle taloudelle COM(2018) 146 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/VO, Erityisasiantuntija Maija Skyttä, puh.02955 30451
VM/VO, Erityisasiantuntija Leena Aine, puh. 02955 30032
etunimi.sukunimi@vm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2018/0830, EU/2018/0831, EU/2018/0832

Liitteet

Viite

29.8.2018

Euroryhmä ja laajennettu euroryhmä 7.9.2018, Wien

Euroryhmän kokouksessa 7.9.2018 käsitellään alustavan asialistan mukaan seuraavia asioita:

- **Näkemyksen vaihto Euroopan parlamentin ECON-valiokunnan puheenjohtajan kanssa**

Euroopan parlamentin ECON-valiokunnan puheenjohtaja Roberto Gualtierin kanssa käytävä keskustelu on osa euroryhmän säännöllistä yhteydenpitoa parlamentin kanssa. Keskustelulle ei ole määritelty erityisiä aiheita, mutta sen voidaan olettaa koskevan ainakin ECON-valiokunnassa syksyllä käsiteltäviä tulevia talousaiheita.

- **Temaattinen keskustelu kasvusta ja työllisyydestä: allokatiivinen tehokkuus työmarkkinoilla**

Ministereiden keskustelun pohjana on komission työpaperi, jossa vertaillaan työllisten sijoittumista eri toimialojen sisällä ja välillä. Alustavat tulokset näyttävät suuria eroja maiden välillä, mutta yleisesti ottaen allokatiivinen tehokkuus on teollisuudessa suurempaa kuin palvelutoimialoilla. Finanssikriisissä allokatiivinen tehokkuus laski, mutta on sen jälkeen taas kääntynyt kasvuun.

Makrotason allokatiivinen tuottavuus on sitä parempi, mitä suurempi osa työllisistä työskentelee korkean tuottavuuden toimialoilla. Komission laskelmien mukaan makrotason allokatiivinen tehokkuus on kaikilla EU-mailla optimin alapuolella. Työlliset ovat siis valtaosin matalan tuottavuuden toimialoilla, kuten palveluissa. 2000-luvulla allokatiivinen tehokkuus on kuitenkin useimmissa maissa muuttunut vähemmän negatiiviseksi, eli työllisiä on siirtynyt korkeamman tuottavuuden toimialoille ja/tai toimialojen tuottavuuserot ovat pienentyneet.

Työvoiman tehokas allokatio nähdään tuottavuuden lisäksi myös tärkeän talouden sopeutumiskyvyn kannalta, joka johtaa shokkien jälkeen työvoima nopeampaan uudelleenallokaatioon. Poliittikkatoimina allokation tehostamiseksi komissio näkee investoinnit inhimilliseen pääomaan, elinikäisen oppimisen, julkisen hallinnon laadun sekä yritysten toimintaympäristön ja säätelyn.

Komission tuloksissa Suomen allokatiivinen tehokkuus on luokiteltu keskitasoa korkeammaksi ja kehityssuunta on 2000-luvulla ollut hieman nouseva. Heikointa allokatiivinen tehokkuus on köyhemmissä ja maatalousvaltaisemmissa maissa, kuten Bulgariassa, Romaniassa, Kreikassa ja Portugalissa.

Suomi pitää komission analyysiä hyödyllisenä ja näkee työvoiman paremman allokation yhtenä tärkeänä tekijänä tuottavuuden kasvattamiseksi.

- **Portugali – ohjelman jälkeinen seuranta**

Komissio ja EKP esittelevät Portugalin 8. ohjelman jälkeisen seurantaraportin keskeistä sisältöä. Toimielimet tekivät tarkastuskäyntinsä Portugaliin 5.-12.6.2018. EVM osallistui tarkastuskäyntiin osana ennakkovaroitusjärjestelmäänsä. Portugali on ohjelman jälkeisen valvonnan piirissä, kunnes se maksanut takaisin 75 % saamastaan rahoitustuesta. Portugali irtautui 2011 alkaneesta sopeutusohjelmastaan keväällä 2014.

Portugalin talouskasvun odotetaan tänä vuonna hieman hidastuvan. 2017 BKT:n reaalikasvu oli 2,7%, komission ennuste vuodelle 2018 on 2,2% ja 2019 2,0%. Kasvu pysynee edelleen laaja-alaisena. Myös työllisyystilanteen odotetaan paranevan entisestään: maaliskuussa 2018 työttömyysaste oli 7,4 %, alle euroalueen keskiarvon. Ulkoiset tekijät, erityisesti yleisen epävarmuuden lisääntyminen kansainvälisessä kaupassa ja kasvava volatilitteetti rahoitusmarkkinoilla ovat kuitenkin tuoneet Portugalin talouskehitykseen kohdistuvat riskit selkeämmin esille. Suotuisa tilanne antaisi Portugalille mahdollisuuden nopeuttaa rakenneuudistuksia ja tasapainottaa taloutta. Julkisen ja yksityisen velan suuri määrä heikentää kasvun mahdollisuuksia ja tekee Portugalin taloudesta haavoittuvan negatiivisille shokeille. Myös luottoluokittajat ovat kiinnittäneet tähän huomiota omissa arvioissaan - Portugalilla on investointikelpoinen luokitus kolmelta neljästä keskeisestä luottoluokittajasta.

Tuottavuus Portugalissa on euroalueen mittapuulla edelleen melko alhaisella tasolla. Tähän auttaisi esim. koulutuksen lisääminen ja kannustimien luominen tuottavien liikesijoitusten lisäämiseksi. Tietyillä aloilla koulutetusta työvoimasta alkaa jo olla pulaa. Pankkisektorilla on onnistuttu entisestään vähentämään järjestämättömien lainojen määrää, vahvistamaan pääomia ja parantamaan pankkien kannattavuutta. Pankkisektori kokonaisuutena muuttui voittoa tuottavaksi viime vuonna, useiden tappiollisten vuosien jälkeen.

Toimielimet ovat pitäneet tervetulleena Portugalin viranomaisten sitoumusta käyttää ns. windfall -tulot velkasuhteen kaventamiseen. Samalla ne kuitenkin ovat huomauttaneet, että suunnitellut rakenteelliset muutokset näyttäisivät uhkaavasti johtavan selvään poikkeamaan vakaus- ja kasvusopimuksesta. Niiden mielestä tämä korostaa tarvetta menokuriin. Toimielimet ovat viittaneet erityisesti maakohtaisten suosituksien viittauksiin valtionyhtiöiden ja terveysalan menojen valvonnasta.

- **Laajennettu euroyhmä: Talous- ja rahaliiton syventäminen, ml. yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestely**

Euroryhmä jatkaa keskustelua EMU:n kehittämisestä kesäkuun eurohuippukokouksen linjausten mukaisesti. Valmistelun tavoitteena on tehdä tiekartta yhteisen talletussuojajärjestelmän poliittisten keskustelujen aloittamiseksi, aiesopimusluonnos yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestelystä ja sopimus Euroopan vakausmekanismin kehittämisen periaatteista joulukuun 2018 eurohuippukokoukseen mennessä sekä keskustella kaikista muista euroryhmän puheenjohtaja Centenon kesäkuun eurohuippukokoukselle lähettämän kirjeen sisältämistä asioista. Tämän euroryhmän keskustelun painopisteenä on oletettavasti yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestely ja sen mahdollinen aikaistaminen.

Näihin asioihin palataan lokakuun ylimääräisessä eurohuippukokouksessa ja sen jälkeen joulukuussa 2018.

Suomen EMU:n kehittämistä koskevat peruskannat on linjattu valtiopäiväasiakirjassa E 80/2017 vp. Yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisestä varautumisjärjestelystä käsitellään valtiopäiväasiakirjoissa E 4/2017 vp ja 15.6.2018 eduskuntaan lähetetyssä E-jatkokirjeessä. Komission toukokuun lopussa 2018 antamista tulevaa monivuotista rahoituskehystä koskevista, EMU:un liittyvistä ehdotuksista on perusmuistio epävirallisen Ecofinin viimeisessä asiakohdassa.

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
